

Hvor fik gaden sit navn fra

Læs om lystslottet, der blev kongelig. Her skete der en masse ting. Blågårdsgade var egentlig en parkvej i en kæmpe have. Her var byggespekulanterne paradis. Man lavede sine egne regler. Senere foregik, der en sanering der var fuldstændig ude af kontrol. Gaden lignede en krigsskueplads. Næsten halvdelen af butikslokalerne stod tomme. Nu er gaden blevet meget populær.

Et lystslot uden for volden

Gabel, der var en af datidens store grundejere, erhvervede i 1662 *Teglgårdsvangen* af *Magistraten*. Året efter fik han også skøde på *Skt. Jørgenssø*. Han byggede et lystslot og anlagde en flot parklignende have, som gik helt ned til søerne. Ved hans død overgik ejendommen til sønnen. Han var kammerherre hos *Frederik den Tredje* og berygtet for sine pengeproblemer. I 1668 solgtes hele herligheden til *Frederik den Tredjes* uægte søn med *Margrethe Pape*, *Ulrik Frederik Gyldenløve*. Han var blandt andet statholder i *Norge*.

Han skilte sig dog hurtig af med ejendommen. Den blev i den kommende tid ejet af forskellige højtstående officerer. I 1694 blev den købt af *deputeret i Generalkommissariatet, etatsråd Reinhold Meyer*. Han udvidede arealet. Ejendommen blev brugsgård med *hollændere*. Han forsynede lysthaven med talrige fiskedamme med vandtilførsel fra *Peblingsøen* og afløb til *Skt. Jørgenssø*.

Efter *Meyers* død overgik gården til datteren og hendes mand, *kaptajn i Fogedgården, Cesar René Thehillac*.

Blågården får sit navn

Navnet *Blågården* stammer fra 1706, da *Frederik den Fjerdes* bror, *Prins Carl* overtog et barokt statholder – landsted. Ja næsten det hele blev nedrevet og genopført. Langs den nuværende *Slotsgade* blev hovedbygningen opført. Størstedelen af jorden omkring, tilhørte landstedet. Dertil kom landstederne *Solitude* og *Store Ravnsborg*.

Slottet fik et blåligt tag bestående af skifer eller glaseret tegl. Derfor fik det navnet *Blågården*.

Navnet dannede baggrund til *gade, plads, sogn, kirke, skole, grillbarer, kiosker, antikvariat, bibliotek, klubber, bander* og meget mere.

Vilde fester

I 1716 kom zar *Peter* og skulle med sin hær videre til *Sverige*. Han ville gerne bo på *Blågården*, men det turde man dog ikke. Man var bange for, at han derfra ville erobre *København*. Han blev installeret inden for voldene, og var nærmest en fange konstant under observation.

På *Blågården* havde prinsen 47 personer til sin daglige opvartning. *Prinsesse Sophie Hedvig* var mere beskedent. Hun havde kun 23.

Her foregik vilde fester. Man benyttede blandt andet bjørne og hunde i kamp mod hinanden. Det var en meget yndet beskæftigelse

Ved sin død i 1729 havde *Prins Carl* testamenteret alle sine ejendomme til søsteren, som så i 1732 ved et gavebrev skænkede *Blågården* til sin og broderens overkammerherre, *Carl Adolph v. Plessen*. Og her gik de slemme rygter.

En ”druk – broder” overtager

Efter kongeligt ejerskab endte det hos *Knus Jacobsen Lyne*. Han overtog det hele for 27.800 rigsdaler. Og her gik rygterne på, at han ikke var kommet retmæssigt til disse penge.

Grev Holck, Christian den Syvendes druk – broder overtog stedet for kongens penge. Det var starten til *Blågårdens* forfald. Herude blev kongens elskerinde, *Støvlet – Kathrine* også installeret.

Og på *Blågården* skete der så en masse lige fra manufaktur til teater.

Blågårdsgade var en sti i parken

Egentlig var *Blågårdsgade* en langstrakt park sti. Kunstklippede planter i fransk havestil omgav denne sti. I 1820 blev det til en vej.

Ladegårdsåen dannede et skarpt skel til *Frederiksberg*. Først i 1820 anlagde man en overgang ud for *Blågårdsgade*. Men broen var dog ikke åben for alle og enhver. Der forelå tinglyste erklæringer, som forbød grundejere og beboere på *Nørrebro* at benytte den. Noget senere anlagde rådmænd og byggespekulant *Bülow* en bro ud for *Ewaldsgade*.

Blågård Seminarium

Blågård Seminarium fører sin historie helt tilbage til 1791. Dengang foregik det i hovedbygningen på *Blågården*. I 1808 flyttede lærerseminariet til *Jonstrup*.

Det ny Blågård Seminarium er fra 1859, og blev startet i *Blågårdsgade 14*. I 1863 fik seminariet sin første nyopførte en fireetagers hovedbygning i *Blågårdsgade 15*.

Ejendommen forblev i familien *Tangs* eje indtil 1918. Den blev lejet ud til beboelse og industrielle virksomheder. Murermeister *E.P. Møller* overtog ejendommen og solgte den videre til bogtrykker *C.W. Bærentsen*, der tillige var udgiver af *Aftenbladet*. Senere blev der udgivet blade som *Aftenbladets Søndag* og *Dansk Familieblad*.

8 veje i 1856

Indtil 1859 hed gaden *Blågårdsvejen* eller *Blågårds Langvej*. Den anden større vej i området hed *Blågårds Korsvej*. Den fik navnet *Korsgade* i 1860. Men fra 1856 meldes der om 8 vejstrækninger af forskellig kvalitet i kvarteret.

Anker Heegaard

Blågårds Plads som Blågårdsgade fører op til, har ofte været et midtpunkt for kvarteret. Inden den nuværende pladsdannelse var det rammen for *Anker Heegaards Fabrik*. *Mathias Heegaard* havde allerede i 1828 etableret et mægtigt jernstøberi på grunden. Privat etablerede han en villa på det nuværende *Blågårdsgade 16*.

I 1830'erne voksede der på begge sider af *Blågårdsgade* enkelte ejendomme frem. De blev beboet af embedsmænd, pensionister og enker.

De store jern ovne spyede sod, røg og kulstøv ud over kvarteret. Køkkenudstyr af emaljerede gryder blev efterspurgt og i særdeleshed efterspurgte artikler fra *Heegaards virksomheder*. Kakkelovne og strygejern blev også fabrikeret her.

Men i 1836 gik det dog for vidt. Virksomheden blev udvidet til at omfatte tarmstreng, der skulle bruges til musikinstrumenter. Dette afstedkom dog en forfærdelig stank, og myndighederne greb ind. Allerede to år efter måtte denne industri lukke.

Planløst byggeri med slum

Planløst villabyggeri blev afløst af fire til seks etagers lejekaserner.

En af de største byggespekulanter var *F.C. Bülow*. Han var datidens største byggematador. Han udstykkede og solgte løs uden at ofre noget som helst på at byggemodne. Når han anlagde veje, fik køberne lov til at betale en årlig afgift til ham. Man behøvede dengang ikke at tage hensyn til byggevedtægter. De kom først senere, og dem var byggematoderne med til at vedtage.

Derfor opstod hele kvarteret som et arbejderkvarter med slum fra starten.

Kloakering, vand og lys så man bort fra. Regnvand og kloakslam omdannede *Blågårds Langvej* og de tilstødende veje til bundløs ælte. Vandet og slammen løb ned i *Sortedams søen*. Her fik man også en overgang drikkevand fra.

En anden af byggematadorerne var *Hans Chr. Bangert*. Han havde købt lystgården *Solitude*, som han udstykkede.

Det var en ret tynd byggelov, man skulle forholde sig til – dengang i 1856:

- *Var det tale om et etagehus skulle mindst en fjerdedel udlægges som gård rum*
- *Var der vinduer, udvides kravene til mindst 25 kvadratalen (10 m²) og ikke under 3 alen (1,88m) til nogle af siderne.*
- *Til hver lejlighed skulle der være adgang ad ro trapper, samt krav til minimumshøjde (2,5m) for beboede etager.*

Egen kommune

Byggespekulanterne ville ikke betale afgifter til kommunen, så man oprettede simpelthen en egen kommune. Grundejerne valgte en formand og i fællesskab ordnede man sine anliggender.

De ville ikke give flere penge ud end nødvendigt. Det gik rent anarki i foretagendet. Ingen lys, ingen renovation, ingen vedtægter og overhovedet ingen organisation. Byggespekulanterne tog ikke æstetiske eller hygiejniske hensyn. Sten blev klasket på sten i den tilladte højde. Lejekasserne blev opført på kryds og tværs.. Profitten lå i at hobe de flest mulige mennesker sammen på så lille et område som overhovedet muligt.

Lys og luft havde fattigfolk ikke brug for.

I den ene ende af kvarteret fandtes fornemt tilbagetrukne villaer, længere fremme uhyggelig spekulationsbyggeri.

Der var ingen brolægning og ingen fortove. Men det, der var værst, var at der ingen rendestene var. Det idylliske vandløb, som i slottes tid løb langs alléen, var blevet en slimet og stinkende grøft.

Københavns Kommune havde tilbudt istandsættelse af kvarteret, såfremt man ville åbne *Blågårdsgade* for offentlig færdsel, men grundejerne havde sagt nej af angst for nye byrder og mindre profit.

Men efterhånden måtte man overgive sig. Forholdene blev uoverskuelige. Grundspekulanterne og byggematadorerne måtte nu til lommerne. De skulle betale brolægnings og lygteskat.

Drukkenskab, råhed og skøger

Der var masser af drukkenskab, råhed og skøger i kvarteret. Pantkontorer var der et par stykker af i *Blågårdsgade*. Her kunne far pantsætte sin pæne jakke, så der kunne blive til endnu et spil på den lokale. Det kunne jo være at lykken vendte.

Også i *Blågårdsgade* kom "dullen" fra kommunen. Hun skaffede tandbørster og spisebilletter til *Folkekøkkenet*. Men brunkål og gule ærter kunne være barsk kost over for børn, der ikke var vant til varmt mad. Så var det bedre med rødgrød med sukker og mælk. Man kunne så sælge spisebilletterne, så var der flere bajere til far.

Uniformerede voldsmænd

Fattigdom styrkede sammenholdet. Man fandt sammen og havde en fælles fjende, politiet. For enden af *Korsgade* lå en politivagt. Her gik rygterne på, at uartige mennesker blev gennemtævet. Man var konstant på vagt over for politiet. De blev betragtet som *uniformerede voldsmænd*.

Kaos i Blågårdsgade

Den 2. marts 1916 udbrød der kaos på *Blågårdsgade* og i resten af kvarteret. Et midlertidigt spiritusforbud var trådt i kraft. Enhver handlende, beværter, gæstgiver og så videre, der måtte ligge inde med spiritusbeholdninger, skulle inden kl. 9 afgive beretning om beholdningens størrelse.

Overtrædelse af spiritusforbuddet blev straffet med op til 9.000 kr. i bøde eller fængsel.

Inden forbuddet var der blevet hamstret til den store guldmedalje i *Blågårdsgade*.

Afholdes Selskaberne Landsforbund mente, at forbuddet skulle gøres permanent. Men det mente man bestemt ikke på *Nørrebro*. Den 24 marts kunne man i første omgang ånde lettet op. Det midlertidige spiritusforbud var ophævet. Men sikke dog nogle priser. *Fattigmandssnaps* var blevet beskattet. Priserne var nu:

- *Taffelakvavit nu 2 kr. 40 øre*
- *Whisky nu 9 kr.*
- *Cognac 12 – 14 kr.*

Et firma etablerer sig

Her på *Blågårdsgade* havde *Carl Aller* fundet ud af, at overføre billeder fra papir til sten. Han etablerede sig i 1873 i *Blågårdsgade 32* med *Nordisk Mønstertidende (nu Femina)*. I 1877 fulgte *Illustreret Familiejournal*. Og flere blade fulgte. Han og hustruen *Laura* havde blik for folks behov. Ved århundredeskiftet rundede *Familiejournalen* en kvart million i oplagstal. Lokalerne i *Blågårdsgade* blev for små, og i 1907 flyttede etablisementet til *Valby*.

Gang i Blågårdsgade

Men efterhånden kom der gang i *Blågårdsgade*. En masse institutioner og butikker etablerede sig efterhånden. Et tilfældig dyk ned i i virksomheder i 1923 afslører følgende:

- *Nr. 2, Guldsmed Emil Johansen*
- *Snedkerne Wörtz & Rasmussen*
- *Nr. 9 Johan Østenblad – Herretøj*
- *Nr. 17, Maskinkompagniet, skotøjsmaskiner*
- *Nr. 21, Modebørsen*
- *Nr. 29, Bind & Eriksen, møbelsnedkere*
- *Nr. 32, Dansk Målerfabrik*
- *Nr. 42, J. Møller, skrædder*

Rædselskabinet og udhuggede figurer

I 1898 opkøbte kommunen *Anker Heegaards* nu fraflyttede grund. Befolkningen havde brug for åndehuller. De manglede lys og renere luft.

På den tidligere fabriksgrund anlagde kommunen i 1902 en åben gruset plads indrammet af lindetræer.

Her finder vi *Kaj Nielsens* berømte granitfigurer. De blev afsløret i 1918 og var meget omstridt. Blandt lokale folk blev pladsen døbt som *Stenødet* og *Slavepladsen*. Mange arbejdere følte disse figurer som en hån mod arbejderklassen. En af datidens kronikører *Knud Bokkenheuser* udtrykte det således:

- *Et værre Rædselskabinet kan man ikke tænke sig med dets forvredne og udhuggede Figurer.*

Arbejdernes plads

Men pladsen udviklede sig efterhånden til de udstødtes plads. Narkomaner og spritterne samledes her.

Men også arbejderne mødtes her, og det gør de stadig til 1. maj.

Konservativ Ungdom ville den 29. september 1935 provokere arbejderne. De arrangerede et politisk møde her på arbejdernes hjemmebane. *Højrepartiets* ledere, *Christmas Møller* og *Púrchel* var hovedtalerne. Politiet havde i forvejen ryddet pladsen og *Blågårdsgade* for kommunister. 200 betjente var udkommanderet. Men det var tydeligt, hvor sympatien gemte sig. Røde flag vajede ud fra lejligheder på pladsen og i *Blågårdsgade*.

Da mødet var slut marcherede *KU'ere* anført af ridende politi gennem *Blågårdsgade*. Et større kamp udviklede sig, da kommunister og arbejdere angreb demonstrationen for enden af gaden ud mod *Nørrebrogade*. Der blev uddelt en masse knippelsuppe.

Med stearinlys og lokumspapir

Man skulle være yderst heldig, hvis der var lokum i lejligheden på 40 m² i 1950'erne. Ellers var det bare med at forsyne sig med et stearinlys og en rulle lokumspapir, for så at gå i gården.

Pølsevogn og Gøg og Gokke

I krypten under *Blågårds Kirke* kunne man om søndagen se stumfilm som *Gøg og Gokke*, *Rollingerne*, *Harold Lloyd* eller andre komikere. Men man skulle lige gennemgå de kirkelige ting, inden disse oplevelser kom.

På *Blågårds Plads* var der en pølsemand. Her kunne man få en slags pølse med sennep og brød. Ved siden af pølsevognen stod en rund kiosk, hvor man kunne købe blade og aviser. Fra bagsiden gik man ind af en dør til to rum, hvorfra man kunne ringe.

Planløs sanering

Omkring 1960erne var kvarteret beboet af 18.000 mennesker. De 11.000 befandt sig i usunde boliger. Det skulle der gøres noget ved. En omfattende sanering blev sat i værk. Den såkaldte *Bulldozersanering* foregik aldeles planløst. Området omkring Blågårdsgade lignede i lang årrække et udbombet kvarter fra krigens tid.

I 1970erne trafikmønstret sig væsentlig for *Blågårdsgade*. Gaden havde før været en af *Nørrebros* mest markante handeleggader, kun overgået af *Nørrebrogade*. Nu blev den forvandlet til gågade. Det gik mange år inden man blev vant til den nye trafikmønster.

Dengang havde sporvognslinie 3 hele to stoppesteder i *Blågårdsgade*.

I en aktion i *Blågårdsgade* fjernede *Nørrebro Beboeraktion* i samarbejde med *Nørrebro Handelsforening* vejboomme, der var sat op for at spærre for trafikken. De blev kørt ind til *Rådhuspladsen* og afleveret med *et tak for lån* til overborgmesteren.

Men det hjalp ikke. Beboerne fik ikke trafikken tilbage. Man fik bommene tilbage.

Fælles kamp

Indretningen blev en fiasko får de handlende. De lukkede en efter en. Men nogle var galde for udviklingen. Man havde et slogan *Væk med røg, støj og mæg*.

Nu mente overborgmester *Egon Weidekamp*, at det var *VS* i *Blågårdsgade*, der stod for al balladen.

Sandheden var, at 68 – generationen havde rottet sig sammen til *Fælles kamp mod bolighajer, kapitalismen, det politiske system og borgerligheden*. Kampen om *Byggeren* er et symbol for denne kamp.

Mange tomme butikslokaler

I *Blågårdsgade* stod efterhånden 44 pct. af alle butikslokaler tomme. Men saneringen og tidens udvikling havde betydet død for mange af *Nørrebros* butikker. Butiksanallet på *Nørrebro* faldt fra 2.256 butikker i 1958 til 965 butikker i 1981.

Nørrebro Handelsforening rettede henvendelse til *Rådhuset*. Man gjorde opmærksom på, at *Blågårdsgade* inden saneringen havde 110 aktive butikker.

Den 25. september 1979 fik man så langt om længe overborgmester *Egon Weidekamp* til *Nørrebro*, hvor han skulle stå til regnskab for udviklingen i *Blågårdsgade*

I 1980erne blev *Den Sorte Firkant* forvandlet til *Den rød – grønne Firkant*. Men mange mente dog at det var noget værre plastikbyggeri, de blev udsat for.

Ingen klassekamp uden gadekamp

I 1997 eksploderede spændingerne på *Blågårds Plads* atter engang.

Natten mellem den 8. og 9. november 1999 blev mange butikker raseret i *Blågårdsgade* og resten af *Nørrebro*.. Politiet turde ikke køre ind i området. Dagen efter stod der følgende malet på den gule mur langs *Assistents Kirkegård*:

- *Ingen klassekamp – uden gadekamp*